

melegségét azonban hamar betetőzi a Nem lesz háború című verscsoport. Mindössze három versből áll a kép, a kor tablója. A Gazdátlanul őrlő malom kelepel, zúgatja örvényeit, majd az ember felé, fordul a „látó”, Az értelem zavarához, hogy azután gúnyos kacajjal, fájdalmas kacajjal fordítsa visszájára a „Nem lesz háború” ígérését. Ezredvégünk emberi nyomorúsága a csúcspont felé halad, s az értelemben, a szeretetbe vetett hit utolsó szigetei is darabokra hasadoznak.

Amíg a *Tépőzár* utolsó verse a tiszta hangú, megtérni vágyó zsolttár ígéit szórta közénk, addig az *Elmulatott jövőben* a száműzött béke, a pusztulás víziója bonthatkozik.

CSAPÓ Julianna

EGÉSZSÉGÜGYI MÚLTUNK TISZTELETE

Dr. Balla Ferenc–dr. Hegedűs Antal: *Az egészség szolgálatában*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1990

Dr. Balla Ferenc és dr. Hegedűs Antal könyve, *Az egészség szolgálatában* egy kötetben összefogva tárja az olvasó elé Bácska és Bánát egészségügyének történetét a 900-as évektől 1918-ig. A mű egyben érdekes olvasmány és alapos, átfogó, könnyen áttekinthető adattára vidékünk orvoslása fejlődésének, kialakulásának és nehézségeinek. Így elsődlegesen ismeret-terjesztő feladata mellett jelentős történeti tette: az orvosi és történelmi szakirodalom gazdagodását is jelenti.

A könyv kitaró gyűjtőmunka eredménye, ami a szerzőktől magas szintű orvosi szaktudást, szisztematikus kutatást és pedantériát igényelt. A szerzők képzelőerejének eredménye, hogy a mű a száraz historiográfiát meghaladva olvasmányosan mutatja be az orvoslás gondjait egy-egy korban. Így tárul elénk ez az örökös probléma: a súlyos betegségek gyógyítási módjai, a betegek kinszenvedése és az orvosgenerációk állandó kísérletezései s az ezzel járó sikereik és kudarcaik a beteggyógyításban és a járvány-megelőzésben.

A könyv első része többek között azt illusztrálja, hogy felénk hogyan alkalmazták a régi gyógy módokat. Például az ókori Indiából az i. e. V. századból ismert eljárás, amelynek során a véretek lekötéséhez növényi rostokat és hajszájakat használtak, vagy a kauterizációval végzett vérzéscsillapítást, amelyet az egyiptomiak már i. e. 3000 évvel alkalmaztak, továbbá azt az érlelő módot is, amely Celsus nevéhez fűződik, időszámításunk első századában. A szerzők az itteni orvosok és gyógyítók életrajzát is összeállították, és bemutatták munkásságukat.

Az újkor egészségügye, a második rész, a korszerűbb orvoslás alapfeltételeit meghatározó tényezők megjelenését, kialakulását és fejlődését mutatja be. Ez az időszak felénk a mocsaras árterületek fokozatos lakóterületté válásának időszaka, az orvostudományban pedig az a kor, amikor nagy erőfeszítéseket tesznek a járványok megfékezésére.

E könyv tanúbizonysága szerint vidékünk népeinek egészségügyi kultúrája nem

marad le lényegesen Európa többi népeitől, és az első kórházak bemutatása és leírása is azt igazolja, hogy a korszerű orvostan felénk is gyorsan alkalmazásra talált. A gyorsaság például a műtétek alatt az érzéstelenítés bevezetése után többé nem volt alapkövetelmény. Elődeink élete több olyan feledésbe merült gyógy mód alkalmazását is igényelte, amely ma már csak történeti érdekességnek számít. Ilyen szempontból e könyv figyelmeztetés is az utókornak, hogy aki a múltat nem tiszteli, az felkészülhet, hogy azt megismétli.

Balla és Hegedűs utal arra, hogy a XVIII. században vidékünkön terjed ugyan a gyógyszergyártás, de a gyógyító elixírek igen drágák, ezért az egyszerű ember, aki hisz a gyógyszerekben és az orvosokban, nehezen jut hozzájuk. Mint kiderül, ebben az időben az orvostan és az orvosok már nagy tiszteletnek örvendtek, különösen az előző korokhoz viszonyítva.

A könyv az emberi humanitás történetét is tárgyalja, még hozzá a nehezen elviselhető és meg nem érthető betegségeken keresztül.

Az első orvosok vidékünkön a hallei, bécsi, pesti egyetemekről visszajövet úttörő munkát végeztek a járványok és a csecsemőhalálozás leküzdésében. Nehéz volt megtörni a néphiedelmet és a bizalmatlanságot. Hosszú idő kemény munkájába tellett, amíg az orvosi beteggyógyítást az emberekkel elfogadtatták, tudatára ébredtek fontosságának és bizalommal fordultak az orvosokhoz. Ezt a nehéz folyamatot is jól illusztrálja e mű, és a statisztikai adatok halmazával kellően alá is támasztja az állításokat. Az újkor egészségügye felénk is úgy fejlődik, hogy az élet és a halál párharca mindinkább az élet javára dől el. A múlt században a nép egészségügyi kultúrája javul, és a hivatalos egészségügy hordozói egyre számosabbak. Mind több kórház és gyógyfürdő nyílik, növelve az élet felső korhatárát. A járványok ritkábbak, a népbetegségek száma csökken, jellegük megváltozik.

A könyv e vidék orvosai tudományos tevékenységének illusztrációjával zárul. Minden egészségügyi munkás és múltat tisztelő ember hasznos olvasmánya lehet.

Dr. FÁBRI Miklós

SZÍNHÁZ

TEJESKÁVÉ

Hat szereplője van Aleksandar Popović legújabb, *Tejeskává* című színpadi művének, melynek ősbemutatója, Branko Pleša rendezésében, az újvidéki Szerb Nemzeti Színházban látható. A hatos szám a modern dramaturgiában jól ismert, mert eszünkbe idézi Luigi Pirandello világhírű, *Hat szerep keres egy szerzőt* című

Aleksandar Popović: *Tejeskává*. – Szerb Nemzeti Színház, Újvidék. Rendező: Branko Pleša. Díszlet: Mileta Leskovic. Jelmez: Jasna Petrović Badnjarević. Zene: Goran Pleša. Koreográfia: Slavko Pervan. Színészek: Stevan Gardinovački, Aleksandra Ilić Pleskonjić, Predrag Momčilović, Gordana Đurđević, Vladislav Kačanski és Draginja Voganjac.